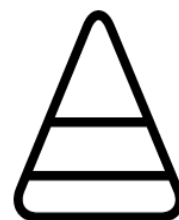

Urdd Gobaith Cymru

ERTHYGLAU CYMDEITHASU

urdd.org

Rhif Cwmni: 00263310

Deddf Cwmnïau 1985, 1989 a 2006

CWMNI PREIFAT WEDI'I GYFYNGU GAN WARANT

ERTHYGLAU CYMDEITHASU

**CWMNI URDD GOBAITH CYMRU
Rhif Elusen: 524481**

Dehongliad

1 Yn yr erthyglau yma:

"y Comisiwn"	yn golygu Comisiynwyr Elusen Cymru a Lloegr.
"y Cyfarwyddwyr"	yn golygu cyfarwyddwyr yr Elusen. Mae'r cyfarwyddwyr yn ymddiriedolwyr elusennol yn ôl diffiniad Deddf Elusennau 1993 Rhan 97.
"Cyfeiriad"	yn golygu cyfeiriad post, neu, ar gyfer cyfathrebu electronig, rhif ffacs, cyfeiriad e-bost, neu neges destun, oll yn gofrestredig gyda'r Elusen.
"y Bwrdd"	yn golygu cyfarfodydd o aelodau sy'n Gyfarwyddwyr/Swyddogion a nodir yn yn Erthyglau 21 a 49 .
"y Deyrnas Gyfunol"	yn golygu Prydain Fawr a Gogledd Iwerddon.
"Dyddiau clir"	mewn perthynas â'r cyfnod o rhybudd yn golygu, gan eithrio'r dydd y mae'r rhybudd yn cael ei rhoi neu y bernir i'w gael ei rhoi; a'r dydd y mae'n cael ei rhoi neu y mae i ddod i fodolaeth.
"y Ddeddf"	yn golygu Deddf Cwmnïau 2006.
"yr Elusen"	yn golygu'r cwmni y bwriadwyd ei rheoli gan yr Erthyglau hyn.
"y Memorandwm"	yn golygu Memorandwm Cymdeithasu yr Elusen.

"y Sêl" yn golygu sêl gyffredinol yr Elusen, (os oes un ganddi).

"yr Urdd" yn golygu'r corff anghorfforedig a adnabyddir fel Urdd Gobaith Cymru a phob rhan ohonno.

Mae geiriau sy'n dynodi'r naill ryw yn cynnwys y llall hefyd ac bydd geiriau sy'n dynodi'r unigol yn cynnwys y lluosog ac mae'r gwrthwyneb hefyd yn wir oni bai fo'r cyd-destun yn golygu fel arall.

Onibai bo'r cyd-destun yn nodi fel arall, mae geiriau ac ymadroddion yn yr erthyglau hyn â'r un ystyr a rhoddir iddynt yn y Ddeddf, ond gan eithrio unrhyw amnewidiad statudol nad sydd mewn grym pan ddaw'r cyfansoddiad hwn yn ymrwymedig ar yr Elusen.

Ar wahân i'r eithriad a nodwyd yn y paragraff blaenorol, mae cyfeiriad at Ddeddf Seneddol yn cynnwys unrhyw amnewidiad statudol neu ail-ddeddfu ohoni sydd mewn grym.

Aelodau Unigol ac Aelodau sy'n Pleidleisio

- 2 (1) Yn unol a'r Memorandwm Cymdeithasu pwrpas yr Urdd ydi darparu ystod o weithgareddau i aelodau unigol. Yn yr erthyglau yma nodir fod grwp arall o unigolion, a'i henwir fel aelodau hefo pleidlais, sydd a'r hawl i fynychu a phleidleisio mewn cyfarfodydd o'r cwmni.(gweler Atodiad 1)
- (3) Ni fydd unrhyw aelod o staff yr Elusen yn cael bod yn aelod sydd â phleidlais.
- (4) Nid yw aelodaeth yn drosglwyddadwy i unrhyw un arall, ac mi fydd yn dod i ben farwolaeth neu ymddiswyddiad.
- (5) Rhaid i'r Cyfarwyddwyr gadw cofrestr o enwau a chyfeiriadau'r aelodau.
- (6) Fe all y bydd unrhyw aelod sy'n methu cadw at unrhyw un o rheolau neu reoliadau'r Elusen o dro i dro mewn grym gael ei wahardd o'r Elusen ar benderfyniad Bwrdd yr Ymddiriedolwyr a gariwyd gan bleidleisiau o leiaf 75% o aelodau'r Bwrdd sy'n bresennol. Bydd aelod o'r math yma yn cael rhywbudd o saith niwrnod clir o gyfarfod y Bwrdd, ac fe gaiff fynychu'r cyfarfod, a chymryd rhan yn y trafodaethau fel ag y caniatea'r Bwrdd, ond ni chaiff fod yn bresennol pan fo'r bleidlais. Bydd aelod a waherddir gan gyfryw gyfarfod â'r hawl o fewn saith niwrnod wedi rhybudd o'i waharddiad apelio penderfyniad y Bwrddi Gyfarfod Cyffredinol o'r Elusen.
- (7) Bydd y Cyfarfod Cyffredinol a gyfeiriwyd ato yn erthygl 7 â'r pŵer drwy bleidleisiau dim llai na 75% o'r aelodau sy'n bresennol i ddileu'r gwaharddiad, neu i'w ddileu yn amodol ar gyflawni unrhyw amodau y

mae'r cyfarfod o'r farn y dylid eu trethu.

Cyfarfodydd Cyffredinol

- 4 (1) Rhaid i'r Elusen gynnal cyfarfod cyffredinol blynyddol ymhob blwyddyn ac ni all mwy na 15 mis fynd heibio rhwng cyfarfodydd cyffredinol blynyddol, gyda'r cyfryw gyfarfodydd i'w cynnal ar amser ac mewn lleoliad a ddyfarnir gan y Bwrdd.
 - (2) Fe elwir pob cyfarfod cyffredinol ar wahân i'r cyfarfod cyffredinol blynyddol yn gyfarfodydd cyffredinol arbennig.
- 5 Fe all y Bwrdd alw cyfarfod cyffredinol arbennig unrhyw amser, ac bydd cyfarfod o'i fath yn cael ei gynnal yn y modd a nodir yn y Ddeddf.

Rhybudd o Gyfarfodydd Cyffredinol

- 6 (1) Y cyfnodau byrraf o rhybudd sy'n ofynnol er mwyn cynnal cyfarfod cyffredinol o'r Elusen yw:
- (a) 21 diwrnod clir ar gyfer cyfarfod cyffredinol blynyddol, ac ar gyfer cyfarfod cyffredinol arbennig ar gyfer cymeradwyo cydraniad arbennig; a
 - (b) 14 diwrnod clir ar gyfer pob math arall o gyfarfodydd cyffredinol arbennig.
- (2) Fe all cyfarfod cyffredinol gael ei alw gyda rhybudd byrrach, os cytunir:
- (a) yn achos cyfarfod cyffredinol blynyddol, gan bob aelod sy'n gymwys i fynychu ac i bleidleisio; a
 - (b) yn achos cyfarfod cyffredinol arbennig, gan y mwyafrif mewn nifre o'r aelodau sy'n gymwys i fynychu ac i bleidleisio yn y cyfarfod, sydd gyda'i gilydd yn dim llai na 75% o gyfanswm yr hawliau pleidleisio.
- (2) Rhaid i'r rhybudd nodi dyddiad, amser a lleoliad y cyfarfod (mewn person neu yn rhithiol), a natur cyffredinol y busnes sydd i'w drafod. Os yw'r cyfarfod yn gyfarfod cyffredinol blynyddol, dylai'r hysbysiad nodi hyn.
- (4) Bydd y rhybudd yn cael ei rhoi i'r holl aelodau, i'r Cyfarwyddwyr ac i'r archwilwyr.
- 7 Ni fydd trafodaethau cyfarfod yn cael eu hannilysu oherwydd fod person a oedd yn gymwys i dderbyn rhybudd heb ei dderbyn o ganlyniad i esgeulustra damweiniol ar ran yr Elusen.

Trefn Cyfarfodydd Cyffredinol

- 8** (1) Ni fydd unrhyw fusnes yn digwydd mewn unrhyw gyfarfod cyffredinol oni bai fod cworwm yn bresennol.
- (2) Cworwm ydy:
- 25 aelod sy'n gymwys i bleidleisio ar y busnes i'w drafod yn y cyfarfod
- 9** (1) Os:
- (a) nad oes cworwm yn bresennol o fewn hanner awr i'r amser a benodwyd ar gyfer y cyfarfod; neu
- (b) yn ystod cyfarfod, mae cworwm yn peidio bodoli
- bydd y cyfarfod yn cael ei ohirio i ddyddiad ac amser i'w benodi gan y Cyfarwyddwyr.
- (2) Rhaid i'r Cyfarwyddwyr ail-alw'r cyfarfod a rhoi rhybudd o o leiaf saith niwrnod clir o'r ail-gyfarfod, gan nodi dyddiad amser a lleoliad y cyfarfod.
- (3) Os nad oes cworwm yn bresennol yn yr ail-gyfarfod o fewn pymtheg munud i'r amser a ddynodwyd ar gyfer dechrau'r cyfarfod yr aelodau sy'n bresennol fydd cworwm y cyfarfod hwnnw.
- 10** (1) Llywydd yr Elusen, neu yn ei absenoldeb, Cadeirydd y Bwrdd fydd y Cadeirydd ymhob cyfarfod cyffredinol o'r Elusen. Os nad oes Llywydd neu Gadeirydd, neu os nad yw'r Llywydd na Cadeirydd y Bwrddyn bresennol adeg cynnal y cyfarfod, bydd yr aelodau sy'n bresennol yn dewis un o'u plith i Gadeirio'r cyfarfod.
- (2) Gall y Cadeirydd, gyda chaniatâd y cyfarfod ohirio unrhyw gyfarfod o dro i dro ac o le i le, ond ni all unrhyw fusnes gael ei drafod mewn cyfarfod gohiriedig arwahân i'r busnes na orffenwyd yn y cyfarfod a ohiriwyd.
- 11** (1) Bydd unrhyw bleidlais mewn cyfarfod i'w benderfynu drwy godi dwylo, oni bai, cyn neu ar ddatganiad canlyniad y codi dwylo, fe fyynnir pŵl:
- (a) gan y person sy'n cadeirio'r cyfarfod; neu
- (b) gan o leiaf ddau aelod sydd â'r hawl i bleidleisio yn y cyfarfod; neu
- (c) gan aelod neu aelodau sy'n cynrychioli heb fod yn llai nac un rhan o ddeg o gyfanswm hawliau pleidleisio'r holl aelodau sydd â'r hawl i bleidleisio yn y cyfarfod.

- (2) (a) Bydd datganiad y person sy'n cadeirio'r cyfarfod yn derfynol, oni bai fod pŵl yn cael ei fynnu.
- (b) Rhaid i ganlyniad y bleidlais gael ei recordio yng nghofnodion yr Elusen, ond nid oes rhaid i nifer y pleidleisiau, neu gyfran y pleidleisiau a rhoddwyd gael eu cofnodi.
- (3) (a) Dim ond gyda chaniatâd y person sydd yn gadeirydd y cyfarfod y gall cais am bŵl gael ei dynnu cyn i'r pŵl ddigwydd.
- (b) Os yw'r cais am bŵl yn cael ei dynnu nôl, ni fydd y cais yn annilysu canlyniad y codi dwylo a ddatganwyd cyn i'r cais gael ei wneud.
- (4) (a) Cymerir pŵl yn unol â threfn y person sy'n cadeirio'r cyfarfod ac a fydd â'r hawl i benodi archwilwyr (nad oes rhaid iddynt fod yn aelodau) ac a all nodi amser a lleoliad i ddatgan canlyniadau'r pŵl.
- (b) Bernir mai canlyniad y pŵl fydd cydraniad y cyfarfod ble mynnwyd y pŵl.
- (5) Mewn achos ble bo pleidlais yn gyfartal, bydd y Cadeirydd yn, ar godi dwylo ac ar bŵl yn cael pleidlais ychwanegol i'w bleidlais fel aelod.

Pleidleisiau'r Aelodau

12 Bydd gan pob aelod un bleidlais.

13 Dylai unrhyw wrthwynebiad i ddilysrwydd pleidleisiwr gael ei nodi yn y cyfarfod lle y mae'r bleidlais sydd yn cael ei gwrthwynebu yn cael ei bwrw ac mae penderfyniad y person sy'n cadeirio'r cyfarfod yn derfynol.

- 14** (1) Gall Rhanbarthau'r Urdd enwebu unrhyw berson i'w cynrychioli mewn unrhyw un o gyfarfodydd yr Elusen.
- (2) Rhaid i'r sefydliad rhoi rhybudd ysgrifenedig i'r Elusen o enw pob cynrychiolydd. Ni fydd hawl gan y rhai a enwebir i gynrychioli'r sefydliad mewn unrhyw gyfarfod oni bai fod y rhybudd wedi ei dderbyn gan yr Elusen. Gall y rhai a enwebir barhau i gynrychioli'r Rhanbarth perthnasol hyd nes y derbynir rhybudd ysgrifenedig i'r gwrthwyneb gan yr Elusen.
- (3) Bydd unrhyw rybudd a rhoddir i'r Elusen yn dystiolaeth derfynol fod yr enwebi yn gymwys i gynrychioli'r sefydliad neu fod ei awdurdod ef neu hi wedi ei wyrdroi. Ni fydd yn rhaid i'r Elusen ystyried os ydi'r enwebi wedi ei ddewis yn gywir.

Cyfarwyddwyr

- 15** Rhaid i Gyfarwyddwr fod yn berson naturiol dros 18 mlwydd oed neu'n hyn.
- 16** Ni fydd nifer y Cyfarwyddwyr yn llai na thri ond (oni nodi'r fel arall gan gydraniad arferol) ni fydd uchafswm.
- 17** Ni all Gyfarwyddwr benodi cyfarwyddwyr yn ei le neu unrhyw berson arall i weithredu ar ei rhan neu ei ran yng nghyfarfodydd y Cyfarwyddwyr.

Pwerau'r Cyfarwyddwyr

- 18** (1) Bydd y Cyfarwyddwyr yn rheoli busnes yr Elusen a gweithredu holl bwerau'r Elusen oni bai bod cyfyngiadau yn y Ddeddf, y Memorandwm, yr erthyglau hyn neu unrhyw gydraniad arbennig yn eu rhwystro, ac fe all y Cyfarwyddwyr ddirprwyo rheolaeth y busnes ac ymarfer y cyfryw bwera fel y meint yn ei gweld yn addas o dro i dro yn unol âg Erthygl 34 .
- (2) Ni fydd unrhyw newid i'r Memorandwm neu'r Erthyglau yma neu unrhyw gydraniad arbennig yn cael effaith ôl weithredol i annilysu unrhyw weithred flaenorol gan y Cyfarwyddwr.
- (3) Bydd unrhyw gyfarfod o Gyfarwyddwyr lle mae cworwm yn bresennol ar yr adeg y mae penderfyniad perthnasol yn cael ei wneud yn cael gweithredu'r holl bwerau sy'n weithredol gan y Cyfarwyddwyr.

Ymddeoliad

- 19** Bydd y darpariaethau yn yr Erthyglau hyn mewn perthynas ag ymddeoliad Cyfarwyddwyr ddim yn berthnasol i'r Cyfarwyddwyr anrhydeddus a gyfeirir atynt yn Erthygl 26, a fydd dim ond yn cael ei gwahardd o weithredu fel Cyfarwyddwyr neu symud o'u swyddi yn unol ag Erthygl 27. Yn achos y Cyfarwyddwr neu Gyfarwyddwyr eraill, bydd darpariaethau gweddill yr Erthyglau hyn yn berthnasol mewn cysylltiad a'u hymddeoliad neu'u apwyntiad. Ym mhob cyfarfod cyffredinol blynyddol, bydd trean o'r Cyfarwyddwyr (heblaw'r Cyfarwyddwyr Anrhydeddus) neu, os nad yw eu rhif yn 3, neu'n luosog o 3, bydd yr agosaf at drean yn ymddeol o'r swydd. Os mai un Cyfarwyddwr yn unig sydd, rhaid iddo neu iddi ymddeol.
- 20** (1) Y Cyfarwyddwyr i ymddeol wrth gylchdroi yw'r rheini sydd wedi bod yn y swydd hiraf ers eu penodiad diwethaf. Os daeth unrhyw Gyfarwyddwyr i'r swydd, neu os cawsant eu hapwyntio yn Gyfarwyddwyr ar yr un diwrnod, bydd y rheini sydd i ymddeol yn cael (oni bai maent yn cytuno ymysg ei gilydd) eu dewis drwy lot.
- (2) Os yw'n ofynnol i Gyfarwyddwr ymddeol mewn cyfarfod cyffredinol blynyddol drwy ddarpariaeth o'r erthyglau yma, mi fydd yr ymddeoliad yn digwydd ar derfyniad y cyfarfod.
- (3) Os yw'r Elusen, yn y cyfarfod ble mae Cyfarwyddwr (heblaw am Gyfarwyddwr Anrhydeddus) yn ymddeol wrth gylchdroi ddim yn llenwi'r

swydd, gall y Cyfarwyddwr sy'n ymddeol, os ydyw'n hapus i wneud, gael ei ail-apwyntio oni bai bod cydraniad ar gyfer ail-apwyntio yn cael ei rhoi ger bron y cyfarfod ac yn cael ei golli. Fe fydd yn bosib i Gyfarwyddwr weithredu am gyfnod o dri tymor o dair mlynedd ac ni fydd yn gymwys i dderbyn enwebiad pellach oni-bai fod pum mlynedd wedi mynd rhagddo. Fe fydd trefniant interim mewn lle wedi cytuno ar newidiadau i'r erthyglau hyn, sef fod Cyfarwyddwyr sydd eisioes wedi gwasanaethu am fwy na dau dymor o dair mlynedd yn cael eu cysidro am un tymor ychwanegol. Yn ogystal, er mwyn cydnabod amgylchiadau neu sgiliau arbennig, gellir rhoi caniatad i ymestyn

Apwyntio Cyfarwyddwyr

- 21** Gall yr Elusen, drwy gydraniad cyffredinol:
- (a) apwyntio person sy'n fodlon gweithredu, i fod yn Gyfarwyddwr; a
 - (b) benderfynu cylchdroad ymddeoliad unrhyw Gyfarwyddwyr ychwanegol.
- 22** Ni fydd unrhyw berson ar wahân i Gyfarwyddwr sy'n ymddeol drwy gylchdroad gael ei apwyntio neu'i ail-apwyntio yn Gyfarwyddwr mewn cyfarfod cyffredinol oni bai fod:
- (1) ef neu hi wedi ei argymhell ar gyfer ailetholiad gan y Cyfarwyddwr; neu
 - (2) dim llai na pedair ar ddeg neu mwy na thri deg pum dydd clir cyn dyddiad y cyfarfod, mae'r Elusen yn derbyn rhybudd:
 - (a) wedi ei arwyddo gan aelod sy'n gymwys i bleidleisio yn y cyfarfod;
 - (b) yn nodi bwriad yr aelod i argymhell apwyntiad person fel Cyfarwyddwr;
 - (c) yn cynnwys y manylion hynny am berson, pe byddai'r person hwnnw yn cael ei ethol, yn rhaid i'r Elusen ffeilio yn Nhŷ'r Cwmnïau; ac
 - (ch) wedi ei arwyddo gan y person sydd yn mynd i gael ei gynnig i ddangos ei barodrwydd i gael ei apwyntio.
- 23** Rhoddir nid llai na saith ac nid mwy na dau ddeg wyth dydd clir o rybudd o unrhyw gydraniad i'w rhoi gerbron y cyfarfod i apwyntio Cyfarwyddwr ar wahân i Gyfarwyddwyr sydd yn ymddeol wrth gylchdroi i bob aelod sydd yn gymwys i dderbyn rhybudd o'r fath.
- 24**
- (1) Fe all y Cyfarwyddwyr benodi person sydd yn fodlon gweithredu, fel Cyfarwyddwr.
 - (2) Rhaid i Gyfarwyddwr sy'n cael ei apwyntio drwy gydraniad Cyfarwyddwyr eraill ymddeol adeg y cyfarfod cyffredinol blynyddol

nesaf, ac ni chaiff ei ystyried wrth benderfynu pa Gyfarwyddwyr sydd i ymddeol wrth gylchdroi.

- 25** Ni ddylai apwyntiad Cyfarwyddwr, p'run ai gan yr Elusen, mewn cyfarfod cyffredinol, neu gan Gyfarwyddwyr eraill, achosi nifer y Cyfarwyddwyr i fod yn fwy nag unrhyw rif a osodwyd fel uchafswm y nifer o Gyfarwyddwyr.
- 26** Yn unol a chynnig mewn Cyfarfod Cyffredinol o'r Elusen gellir penodi Cyfarwyddwr(wyr) anrhydeddus yr Elusen am oes, yn amodol yn unig ar Erthygl 27(1) i (5) isod

Gwahardd a Disodli Cyfarwyddwyr

- 27** Bydd Cyfarwyddwr yn peidio a dal ei swydd os bydd ef neu hi yn:
- (1) peidio bod yn Gyfarwyddwr o ganlyniad i unrhywbeth yn y Ddeddf neu yn cael ei wahardd yn ôl y gyfraith rhag bod yn Gyfarwyddwr;
 - (2) yn cael ei wahardd rhag gweithredu fel Cyfarwyddwr o ganlyniad i Rhan 72 o Ddeddf Elusennau 1993 (neu unrhyw ddeddf neu ail-ddeddfu neu newid l'r Rhan hon o'r ddeddf);
 - (3) yn peidio a bod yn aelod o'r Elusen;
 - (4) yn methu o ganlyniad i salwch meddwl, salwch neu anaf i reoli a gweinyddu ei faterion personol;
 - (5) yn ymddeol fel Cyfarwyddwr drwy rhybudd i'r Elusen (ond dim ond os bydd o leiaf dau Gyfarwyddwr yn parhau yn eu swyddi pan fo rhybudd yr ymddiswyddo yn dod i rym); neu
 - (6) yn absennol heb ganiatâd y Cyfarwyddwyr o'u holl gyfarfodydd o fewn cyfnod o chwe mis yn olynol ac mae'r Cyfarwyddwyr yn barnu fod ei swydd ef neu hi i'w wacáu.

Cydnabyddiaeth y Cyfarwyddwyr

- 28** Ni ddylai'r Cyfarwyddwyr gael eu talu unrhyw gydnabyddiaeth oni bai ei fod yn cael ei ganiatáu gan Rhan 5 y Memorandwm.

Rheolaeth y Cyfarwyddwyr

- 29**
- (1) Gall y Cyfarwyddwyr rheoli eu trafodaethau mewn modd y meant yn o'r farn sy'n addas, gan ystyried darpariaethau'r erthyglau.
 - (2) Gall unrhyw Gyfarwyddwr alw cyfarfod Gyfarwyddwyr.
 - (3) Rhaid i'r Cadeirydd alw cyfarfod o'r Cyfarwyddwyr os gwnaed cais iddo gan Gyfarwyddwr i wneud hynny.

- (4) Rhaid ateb unrhyw gwestiynau a godir mewn cyfarfod gyda mwyafrif o bleidleisiau.
- (5) Pan fo nifer y pleidleisiau yn gyfartal, bydd gan y person sy'n cadeirio'r cyfarfod ail bleidlais.
- 30** (1) Ni all unrhyw benderfyniad gael ei wneud mewn cyfarfod y Cyfarwyddwyr oni bai fod cworwm yn bresennol ar yr adeg y gwneir penderfyniad.
- (2) Rhif y cworwm bydd pedwar neu'r nifer agosaf at un rhan o dri o gyfanswm y Cyfarwyddwyr, p'run bynnag sydd fwyaf, neu rif yn fwy o'r fath a all gael ei benderfynu o dro i dro gan y Cyfarwyddwyr.
- (3) Ni fydd Cyfarwyddwr yn cael ei gyfrif mewn cworwm sy'n bresennol pan fod unrhyw benderfyniad yn cael ei wneud ar fater nad oes gan y Cyfarwyddwr hwnnw hawl i bleidleisio yn ei gylch.
- 31** Os yw rhif y Cyfarwyddwyr yn llai na'r rhif a benodwyd fel y cworwm, mi fydd y Cyfarwyddwyr neu Gyfarwyddwr sydd ar ôl dim yn cael gweithredu er mwyn llenwi gwagleoedd neu alw cyfarfod cyffredinol.
- 32** (1) Gall y Cyfarwyddwyr apwyntio Cyfarwyddwr i gadeirio eu cyfarfodydd, ac fe allant, ar unrhyw adeg ddileu'r apwyntiad.
- (2) Os nad oes unrhyw un wedi ei apwyntio i gadeirio cyfarfodydd y Cyfarwyddwyr neu os nad yw'r person a apwyntiwyd yn fodlon arwain neu os nad ydyw'n bresennol o fewn deng munud wedi'r amser a benodwyd ar gyfer y cyfarfod, fe all un o'r Cyfarwyddwyr sy'n bresennol apwyntio un o'u nifer i gadeirio'r cyfarfod hwnnw.
- (3) Ni fydd gan y person a apwyntiwyd i gadeirio cyfarfodydd y Cyfarwyddwyr unrhyw hawliau neu bwerau ar wahân i'r rheiny a rhoddwyd gan yr erthyglau yma neu a ddirprwywyd iddo ef neu hi gan y Cyfarwyddwyr.
- 33** (1) Mi fydd cydraniad ysgrifenedig wedi ei arwyddo gan yr holl Gyfarwyddwyr sy'n gymwys i dderbyn rhybudd o gyfarfod o Gyfarwyddwyr neu o bwyllgor o Gyfarwyddwyr ac i bleidleisio ynghylch y cydraniad yr un mor ddilys ac effeithlon a phe bai wedi ei basio mewn cyfarfod y Cyfarwyddwyr neu (os yn berthnasol) bwyllgor o Gyfarwyddwyr wedi ei alw yn ddilys.
- (2) Fe all fod y cydraniad ysgrifenedig yn cynnwys sawl dogfen yn cynnwys testun y cydraniad, mewn dull tebyg, a phob un wedi ei arwyddo gan un neu fwy o'r Cyfarwyddwyr.

Dirprwyaeth

- 34** (1) Gall y Cyfarwyddwyr ddirprwyo eu pwerau a'u gweithredredd i Bwyllgor neu Is-Bwyllgor o ddau neu fwy o Gyfarwyddwyr ond fe ddylai telerau'r ddirprwyaeth gael ei nodi yn y llyfr cofnodion.
- (2) Rhaid i'r Cyfarwyddwyr osod telerau wrth ddirprwyo, gan gynnwys y telerau y mae'r pwerau perthnasol i'w cael eu defnyddio y maent yn dirprwyo iddo.
- (3) Gall y Cyfarwyddwyr ddileu neu newid dirprwyaeth ar ba bynnag bryd y gwêl yn bwrpasol.
- (4) Rhaid i bob un o weithrediadau'r pwyllgorau neu is-bwyllgorau gael eu hadrodd yn ôl yn llawn ac yn brydlon i'r Cyfarwyddwyr.
- 35** Rhaid i Gyfarwyddwr esgusodi ei hun o unrhyw drafodaethau'r Cyfarwyddwyr lle mae'n bosib y bydd gwrthdaro diddordeb yn digwydd rhwng ei ddyletswydd neu ei dyletswydd i weithredu yn unig er lles yr Elusen ac unrhyw ddiddordeb personol (gan gynnwys ond heb fod yn gyfyngedig i ddiddordebau ariannol).
- 36** (1) Yn amodol ar erthygl 36(2), bydd yr holl weithredoedd a gyflawnwyd gan gyfarfod Cyfarwyddwyr, y Bwrdd neu bwyllgor o Gyfarwyddwyr yn ddilys, er bod pleidlais wedi ei daro gan unrhyw Gyfarwyddwr sydd:
- (a) wedi ei wahardd rhag dal swydd;
- (b) eisoes wedi ymddeol neu a ddylai fod, yn ôl y cyfansoddiad wedi gadael ei swydd;
- (c) heb yr hawl i bleidleisio ar y mater, p'un ai ganlyniad i wrthdaro diddordeb neu fel arall;
- os heb:
- (ch) bleidlais y Cyfarwyddwr hwnnw; a'r
- (d) Cyfarwyddwr hwnnw yn cael ei gyfrif yn y cworwm;
- mae'r penderfyniad wedi ei wneud gan fwyafrif y Cyfarwyddwyr mewn cyfarod â chworwm.
- (2) Nid yw erthygl 36(1) yn caniatáu i Gyfarwyddwr gadw unrhyw fuddiannau a rhoddwyd iddo gan gydraniad o'r Cyfarwyddwyr neu o'r Cyngor, neu bwyllgor o'r Cyfarwyddwyr os, oni bai am erthygl 36(1), byddai'r cydraniad wedi bod yn annilys, neu os nad yw'r Cyfarwyddwr wedi cydymffurfio ag Erthygl 35.

Cofnodion

37 Rhaid i'r Cyfarwyddwyr gadw cofnodion o:

- (1) apwyntiadau o swyddogion a wnaed gan y Cyfarwyddwyr;

- (2) gyfarfodydd y Cyfarwyddwyr a phwyllgorau Cyfarwyddwyr gan gynnwys:
- (a) enwau'r Cyfarwyddwyr sy'n bresennol yn y cyfarfod;
 - (b) y penderfyniadau a wnaed yn y cyfarfodydd; ac
 - (c) lle bo'n briodol, y rhesymau am y penderfyniadau.

Cyfrifon

- 38** (1) Rhaid i'r Cyfarwyddwyr baratoi cyfrifon ar gyfer bob blwyddyn ariannol yn ôl gofynion y Ddeddf. Rhaid i'r cyfrifon gael eu paratoi i ddangos darlun teg a chywir a dilyn safonau cyfrifo y Bwrdd Safonau Cyfrifon, neu eu holynwyr a glynu at argymhellion Datganiadau o Ymarfer Awgrymedig.
- (2) Rhaid i'r Cyfarwyddwyr gadw cofnodion cyfrifon yn ôl gofynion y Ddeddf, ac fe gedwir cofnodion o'u math yn swyddfa gofrestredig yr Elusen neu mewn man arall i'w benodi gan y Cyfarwyddwyr, ac ar gael o hyd, i'w gweld gan aelodau'r Elusen.
- (3) O leiaf unwaith yn flynyddol, bydd y Bwrdd yn cyflwyno adroddiad gerbron yr Elusen mewn cyfarfod cyffredinol sy'n nodi stad weithredol yr Elusen, yn ogystal â chyfrif gwariant ac incwm am y flwyddyn gynt. Dylai mantolen gael ei llunio yn flynyddol ar yr un dyddiad â'r cyfrif gwariant ac incwm a'i osod gerbron yr Elusen mewn cyfarfod cyffredinol.
- (4) Mi fydd copi o'r datganiad a'r fantolen ar gael i'w harchwilio yn Swyddfa Gofrestredig yr Elusen gan bob aelod o leiaf saith diwrnod cyn y Cyfarfod Cyffredinol, ac, ar gais yn cael ei ddanfôn ato.

Adroddiad blynyddol a return a chofrestru elusennau

- 39** (1) Rhaid i'r Cyfarwyddwyr gydymffurfio â gofynion Deddf Elusennau 1993 wrth ystyried:
- (a) danfon mantolenni cyfrifon i'r Elusen;
 - (b) paratoi adroddiad blynyddol a'i ddanfôn i'r Comisiwn; a
 - (c) paratoi return flynyddol a'i ddanfôn i'r Comisiwn.
- (2) Rhaid i'r Cyfarwyddwyr hysbysu'r Comisiwn ar unwaith o unrhyw newidiadau i gofnod yr Elusen ar Rhestr Ganolog yr Elusennau.

Bwrdd

- 40** Bydd y Bwrdd yn cynnwys Swyddogion yr Elusen a apwyntiwyd yn unol a Erthygl 49.

- 41** Bydd gan y Bwrdd y pŵer i lenwi swyddi rhan-amser ymhlith ei swyddogion dim ond am y cyfnod o amser y byddai'r swyddog neu'r aelod yr apwyntiwyd yn ei le wedi dal y swydd pe na fyddai'r swydd wag wedi ymddangos.
- 42** (1) Bydd swydd aelod o'r Bwrdd yn dod yn wag:-
- (a) Os bydd gorchymyn derbyn yn cael ei wneud yn ei erbyn neu os yw'n gwneud trefniant gyda'i gredydwyd;
 - (b) Os, yn nhyb y Bwrdd nad ydyw o'i iawn bwyll;
 - (c) Os, drwy rhybudd ysgrifenedig i'r Elusen mae'n ymddeol o'i swydd;
 - (d) Os, am unrhyw reswm, y mae'n peidio a bod yn aelod o'r Bwrdd;
 - (e) Os daw yn aelod o'r staff.

Swyddogaethau a Phwerau'r Bwrdd

- 43** Mae gan y Bwrdd reolaeth absoliwt dros faterion ac eiddo'r Elusen.
- 44** Y mae gan y Bwrdd y pwerau a'r cyfrifoldebau canlynol sef:-
- (a) I wario arian yr Elusen mewn modd y maent o'r farn sydd o fudd mwyaf i bwrpas yr Elusen, ac i fuddsoddi yn enw'r Elusen neu yn enwau'r Cyfarwyddwyr y cyfryw rhan hynny y meant o'r farn sy'n addas ac i gyfarwyddo gwerthiant neu drawsgludiant unrhyw fuddsoddiadau o'r fath i wario'r elw o'r cyfryw werthiant er budd yr Elusen.
 - (b) I gaffael, yn enw'r Elusen, neu yn enwau Cyfarwyddwyr, adeiladu ar, dymchwel, ail-adeiladu, ychwanegu at, trwsio, gwella, gwerthu neu gael gwared ar neu fel arall i ddelio gyda mewn modd arall, unrhyw dir neu adeiladau ar gyfer defnydd yr Elusen.
 - (c) I gytuno cytundebau ar ran yr Elusen.
 - (ch) I fenthyg arian gan ddefnyddio unrhyw ran o eiddo'r Elusen fel sicrwydd, ac i rhoi morgeisi a llyffetheirio fel arall eiddo'r Elusen.
 - (d) I wneud rheolau, rheoliadau neu gyfreithiau lleol fel y'i cyfeirir atynt yn erthygl 56, yn amodol ar y cyfyngiadau ac amodau ar ddirprwyo a rhoddwyd yn erthygl 34, ac i ddirprwyo yr holl neu unrhyw o'i bwerau i'r cyfryw bwyllgorau o aelodau o'r Elusen y meant yn gweld yn addas ac i wneud rheolau fel y meant yn gweld yn addas i rheoleiddio y pŵer, atebolrwydd a phroses pob pwyllgor, ac i apwyntio swyddogion, gweision, aelodau staff, gweithwyr llawrydd, ymgynghorwyr, gweithwyr ran-amser neu weithwyr eraill fel sydd angen ar yr Elusen o dro i dro, gan gynnwys er mwyn osgoi amheuaeth y Prif Weithredwr, ac i derfynu yr holl gyfryw apwyntiadau os oes angen, neu os yn addas, yn amodol ar sêl bendith terfynol y Cyfarwyddwyr.

(dd) I wneud, ac o bryd i'w gilydd, i ddiddymu neu addasu rheoliadau yn ymwneud â dyletswyddau unrhyw swyddogion, gweision, aelodau staff, gweithwyr llwrydd, ymgynghorwyr, gweithwyr rhan amser neu weithwyr eraill yr Elusen, ac yn ymwneud â busnes y Bwrdd neu unrhyw bwyllgor, ac yn ymwneud â materion neu bethau o fewn pwerau neu o dan reolaeth y Bwrdd, ar yr amod na fyddent yn anghyson gyda'r Memorandwm neu'r Erthyglau, ac yn amodol ar sêl bendith y Cyfarwyddwr yn unol ag erthygl 34.

(e) I gyflawni pob peth yn gyffredinol sydd yn angenrheidiol, neu'n sy'n hwyluso gweithredu materion yr Elusen nas ddarparwyd ar eu cyfer hyd yn hyn yn y ddogfen hon.

- 45** Gall y Bwrdd gwrdd er mwyn trafod busnes, gohirio neu fel arall rheoli mewn modd arall, eu cyfarfodydd fel y gwelir yn hwylus. Mi fydd rhybudd o bob cyfarfod o'r Bwrdd yn nodi manylion cyffredinol o'r holl fusnes sydd i'w drafod yn cael ei ddanfôn yn y post neu drwy ddull electronig o leiaf saith niwrnod cyn y cyfarfod.
- 46** Bydd pob cwestiwn i'w benderfynu gan bleidleisiau mwyafrif aelodau'r Bwrdd sydd yn bresennol ac sydd yn pleidleiso mewn cyfarfod o'r Bwrdd.
- 47** Bydd y Bwrdd yn cadw llyfrau cofnodion o drafodaethau cyfarfodydd cyffredinol yr Elusen a chyfarfodydd y Bwrdd, ac yn peri i bob penderfyniad a bleidleisiwyd, a chanlyniad y pleidleisiau i gael eu cofnodi.
- 48** Bydd bancwyr yn cael eu hapwyntio ac fe allant gael eu newid gan y Bwrdd, ac mi fydd sieciau yn cael eu harwyddo gan berson(au) a ganiatawyd yn benodol gan y Bwrdd.

Swyddogion

- 49** Bydd yr Elusen mewn Cyfarfod Cyffredinol o dro i dro yn apwyntio o blith ei aelodau, y swyddogion canlynol, sef, Llywydd, Is-Lywyddion, Cadeirydd, Is-Gadeirydd, Trysorydd a chyfnod apwyntiad y personau a apwyntiwyd fydd tair blynedd.

Rhybuddion a Chyfarfodydd

- 50** Bydd unrhyw rhybudd i'w rhoi neu a rhoddir gan unrhyw berson yn unol â'r Erthyglau
- (1) mewn ysgrifen; neu
 - (2) wedi eu rhoi drwy gyfathrebiad electronig.
- 51** (1) Gall yr Elusen rhoi hysbysiad i aelod naill ai:
- (a) yn bersonol; neu
 - (b) drwy ei ddanfôn yn y post mewn amlen flaendâl a gyfeiriwyd at yr aelod yn ei gyfeiriad neu ei chyfeiriad; neu
 - (c) drwy ei adael yng nghyfeiriad yr aelod; neu

- (d) drwy ei rhoi drwy gyfathrebiad electronig, i gyfeiriad yr aelod.
- (2) Ni fydd aelod nad sydd wedi cofrestru cyfeiriad gyda'r Elusen, neu sy'n cofrestru cyfeiriad post tu allan i'r Deyrnas Unedig yr hawl i dderbyn unrhyw rhybudd gan yr Elusen.
- 52** Bernir fod unrhyw aelod sydd yn bresennol mewn unrhyw gyfarfod o'r Elusen wedi derbyn hysbysiad o'r cyfarfod a'r rheswm am alw'r cyfarfod.
- 53** (1) Bydd prawf fod amlen yn cynnwys rhybudd wedi ei gyfeirio'n iawn, wedi ei dalu o flaen llaw a'i bostio yn gywir, yn dystiolaeth ddigonol fod rhybudd wedi ei rhoi.
- (2) Bydd prawf fod rhybudd wedi ei gynnwys mewn cyfathrebiad electronig a ddanfonwyd yn unol â'r canllawiau a gyhoeddwyd gan Sefydliad Ysgrifenyddion a Gweinyddwyr Siartredig yn dystiolaeth ddigonol fod rhybudd wedi ei rhoi.
- (3) Bernir fod rhybudd wedi ei rhoi:
- (a) 48 awr wedi i'r amlen yn cynnwys y rhybudd gael ei bostio; neu
- (b) gyda chyfathrebiad electronig, 48 awr wedi iddo gael ei ddanfon.
- 54** Gall unrhyw Gyfarwyddwr neu unrhyw aelod o'r Bwrdd gymryd rhan mewn cyfarfod o'r Cyfarwyddwyr neu bwyllgor o'r Cyfarwyddwyr neu gyfarfod o'r Cyngor drwy gyfrwng ffôn gynhadledda, neu gynhadledd fideo neu gyfarpar cyfathrebu tebyg lle y gall bob person sydd yn cyfranogi yn y cyfarfod glywed ei gilydd, a bernir fod cyfranogi mewn cyfarfod yn y modd hwn yn cyfateb i fod yn bresennol ac, yn amodol ar yr erthyglau a'r Ddeddf, bydd ganddo'r i bleidleisio a chael ei gyfrif mewn cworwm. Bernir fod cyfarfod o'r fath yn cymryd lle, yn y man ble bo'r casgliad mwyaf o'r rheini sydd yn cyfrannu wedi ymgasglu, neu, os nad oes grŵp o'r math yn bodoli, yn y lleoliad ble bo Cadeirydd y cyfarfod.

Indemniad

- 55** Bydd yr Elusen yn imdemnio pob Cyfarwyddwr neu swyddog arall neu archwiliwr o'r Elusen yn erbyn unrhyw rwymedigaeth a achoswyd ganddo neu ganddi yn y cyfryw rôl berthnasol wrth amddiffyn unrhyw achosion, unai sifil neu droseddol, bel bo dyfarniad o blaid y Cyfarwyddwr neu pan fo'r Cyfarwyddwr yn cael ei ddiheuro neu mewn cysylltiad ag unrhyw gais y mae rhyddhad yn cael ei ganiatau i'r Cyfarwyddwr gan y llys o rwymedigaeth esgeulustod, methiant, diffygion mewn dyletswyddau neu ddiffyg ymddiriedaeth mewn perthynas â materion yr Elusen.

Rheolau

- 56** (1) Gall y Gyfarwyddwyr, o dro i dro lunio rheolau rhesymol a chywir neu is-ddeddfau y maent yn tybio sy'n addas neu sydd eu hangen neu sy'n

addas, angenrheidiol neu'n hwylus ar gyfer arwain a rheoli'r Elusen yn briodol, ac hefyd o dro i dro fel y gwelant yn addas, ddirprwyo creu'r rhelou neu rheoliadau yn unol ag erthygl 34.

- (2) Gall yr is-ddeddfau rheoli'r materion canlynol, ond nid ydynt yn gyfyngedig iddynt:
- (a) derbyniad aelodau i'r Elusen a hawliau a breintiau aelodau a ffioedd a thaliadau eraill gan neu i aelodau;
 - (b) ymddygiad aelodau'r Elusen mewn perthynas â'i gilydd, ac i wirfoddolwyr a chyflogedigion yr Elusen;
 - (c) gosod rhan o neu rannau o, neu adeilad cyfan yr Elusen i'r neilltu ar unrhyw amser neu amserau ar gyfer unrhyw bwrpas neu bwrpasau;
 - (ch) trefniadau cyfarfodydd cyffredinol a chyfarfodydd y Cyfarwyddwyr, oni bai bod trefniadau o'r fath yn cael eu rheoli gan y Ddeddf neu gan yr Erthyglau ; ac
 - (d) yn gyffredinol, pob mater o'r fath sy'n destun rheolau cwmni.
- (3) Mae gan yr Elusen yr hawl mewn cyfarfod cyffredinol i newid, ychwanegu at neu ddiddymu'r is-ddeddfau.
- (4) Rhaid i'r Cyfarwyddwyr fabwysiadu dulliau y tybiant sy'n ddigonol i dynnu sylw'r aelodau i reolau ac is-ddeddfau'r Elusen.
- (3) Bydd pob aelod yn rhwymedig i reolau ac is-ddeddfau'r Elusen. Ni fydd unrhyw reol neu is-ddeddf yn anghyson â, neu yn effeithio neu ddiddymu unrhyw beth a gynhwyswyd yn y Memorandwm neu'r Erthyglau.

Atodiad 1

Aelodau sydd a'r hawl i bleidleisio mewn Cyfarfod Cyffredinol.

1. Aelodau'r Bwrdd Cyfarwyddwyr (Ymddiriedolwyr)
2. Llywyddion Anrhydeddus
3. Llywydd yr Urdd a'r Is-Lywydd
4. Cadeiryddion Pwyllgorau Gwaith cyfredol Eisteddfod Genedlaethol yr Urdd
5. Aelodau'r Bwrdd Busnes*
6. Aelodau'r Bwrdd Chwaraeon a Phrentisiaethau*
7. Aelodau'r Bwrdd Eisteddfod a'r Celfyddydau*
8. Aelodau'r Bwrdd Adnoddau Dynol*
9. Aelodau'r Bwrdd Gwersylloedd*
10. Cadeiryddion Pwyllgorau Rhanbarth yn ogystal a dau aelod arall.

*Yn ogystal ac aelodau'r byrddau hyn fe fydd aelodau unrhyw Is-Bwyllgorau a fydd yn cael eu cymeradwyo, hefyd yn cael pleidlais. Ni chaniateir i unrhyw unigolyn gael mwy nag un pleidlais.